

τὸν καιρὸν αὐτοῦ, π. Χ. 44, περιεῖχε τριακοσίας χιλιάδας ἐλευθέρων κατοίκων, καὶ ἂν, ὡς εἰκάζεται, οἱ δούλοι ἦσαν ἐπίσης πολυάριθμοι, τότε ὅλος ὁ πληθυσμὸς ἤθελεν ἀναβαίνειν εἰς ἑξακοσίας χιλιάδας.

Μετὰ τὴν πτώσιν τῶν Πτολεμαίων, ἡ Ἀλεξάνδρεια ἐγένινεν ἐπαρχιακὴ πόλις τῆς Ῥωμαϊκῆς αυτοκρατορίας. Οἱ Πέρσαι ἤλωσαν αὐτὴν τὸ 615 μ. Χ., ἀλλ' ἀναπέκτησεν αὐτὴν ὁ Κωνσταντινουπόλεως αυτοκράτωρ Ἡράκλειος. Τέλος, ἔπεσεν εἰς τὰς χεῖρας τῶν Σαρακηνῶν τὸ 640. Ὁ στρατηγὸς Ἄμρου ἔγραψε πρὸς τὸν Καλίφην Ὁμάρ ὡς ἐπομένως:— «Ἐκυρίευσα τὴν πόλιν τῆς δύσεως. Εἶναι ἄπειρος κατὰ τὸ μέγεθος. Δὲν δύναμαι νὰ σὲ περιγράψω πόσα θαύματα περιέχει. Ὑπάρχουν ἐν αὐτῇ τέσσαρες χιλιάδες παλάτια, τέσσαρες χιλιάδες λουτρά, δώδεκα χιλιάδες κηπουροὶ, δώδεκα χιλιάδες ἐλαιοπώλαι, τεσσαράκοντα χιλιάδες ὑποτελεῖς Ἰουδαῖοι, καὶ τετρακόσια θέατρα, ἡ τόποι διασκεδάσεως.»

Ἐκ τῶν συνεπειῶν τῆς ἀλώσεως ταύτης ἡ Ἀλεξάνδρεια οὐδέποτε ἀνέλαβε· κατέστη μὲν ὅπως οὖν ἀξιόλογος εἰς τὸ διάστημα τοῦ Μεσαιῶνος ὡς τὸ κέντρον τοῦ ἐμπορίου, τὸ ὁποῖον οἱ Εὐρωπαῖοι τότε ἐνήργουν μὲ τὰς Ἀνατολικὰς Ἰνδίας· ἀλλ' ἡ ἀνακάλυψις τοῦ νέου εἰς τὴν Ἰνδίαν πόρου διὰ τοῦ Ἀκρωτηρίου τῆς Καλῆς Ἑλπίδος ἔδωκεν εἰς τὰς πραγματείας ἄλλην διεύθυνσιν, καὶ ἡ Ἀλεξάνδρεια κατήντησε διόλου ἀσήμαντος. Μεταβολὴ ὅμως ἐπὶ τὸ κρεῖττον ἤρχισε πρὸ καιροῦ νὰ ἐνεργῇται, καὶ δὲν εἶναι ἀμφιβολία ὅτι ἡ πόλις αὕτη θέλει τὰ μέγιστα προσδεύσειν, ἐπειδὴ μάλιστα κατὰ συνέπειαν τῆς ἀτμοπλοίας τὸ μὲ τὴν Ἰνδίαν ἐμπόριον ἤρχισε νὰ ἐπανέρχεται εἰς τὸν πρότερον αὐτοῦ δρόμον.

«Ἀδύνατον ἦθελεν εἶσθαι,» λέγει Γερμανὴ τις περιοδεύτρια, «νὰ ἐκφράσω ποία αἰσθήματα μ' ἔκυρίευσαν, ὅτε κατὰ πρώτην φοράν διήλθον τὰς ὁδοὺς τῆς Ἀλεξανδρείας. Ὅποιος θόρυβος, ποία σύγχυσις εἰς τὰς στενὰς ταύτας ῥύμας, πλήρεις πάντοτε ἀπὸ πλῆθος ἀναρίθμητον καμῆλων, ἡμιόνων, καὶ ὄνων! Αἱ κραυγαὶ τῶν ἀγωνιατῶν, βοώντων ἀδιαλείπτως εἰς τοὺς διαβάτας νὰ προσέχωσι τοὺς γυμνοὺς πόδας τῶν· αἱ φωνασαίαι καὶ χειρονομίαι τῶν θωματοποιῶν· τὰ λαμπρὰ ἱμάτια τῶν Τούρκων υπαλλήλων· τὸ εἰκονικὸν ἔνδυμα τῶν Βεδουϊνῶν· αἱ μακρὰι γενειάδες, καὶ τὰ σοβαρὰ καὶ κανονικὰ πρόσωπα τῶν Ἀράβων· ἡ γυμνότης τινῶν ἀκολάστον, περὶ τῶν ὁποίων ὁ ὄχλος συσσωρεύεται· ἡ πληθὺς τῶν μαύρων δούλων· οἱ ὀλογυμνοὶ τῶν θρηνητῶν, ἐνῶ συνοδεύουσιν ἐπικηδεῖόν τινα πομπήν, σύρουσαι τὰς τρίχας καὶ τύπτουσαι τὰ στήθη των, καὶ ταῦτα οὐ μακρὰν πολυταράχου γαμηλίου πομπῆς· αἱ κραυγαὶ τῶν Μωαμεθανῶν ἱερέων ἀπὸ τὰς κορυφὰς τῶν Μιναρέδων, καλοῦντων εἰς προσευχάς· τελευταῖον, ἡ λυπηρὰ εἰκὼν τῶν ἀπὸ ἔνδειαν ἀποθνήσκόντων, καὶ οἱ σωροὶ ἀγρίων σκύλων, οἵτινες πανταχοῦ σὲ καταδιώκουσι καὶ ἐνοχλοῦσι· ταῦτα πάντα κατὰ στιγμήν ἐμποδίζουσι τὴν πρόοδον, καὶ ἐλκύθουσι τὴν προσοχὴν τοῦ ἐκπεπληγμένου περιηγητοῦ.»

Ὁ Κόμης Δαμάς λέγει:—

Οἱ ὄνοι εἶναι τὰ ὀχήματα τοῦ τόπου τούτου· τσαυτὴ δὲ εἶναι ἡ λάσπη, ὥστε ἀδύνατον ἦθελεν εἶσθαι νὰ λείψωσι. Πεντάκις ἡ ἑξάκις χρειάζεται νὰ βρέχωνται καθ' ἡμέραν οἱ δρόμοι ἐξ αἰτίας τῆς θερμότητος· ἡ ἄμμος δὲ καὶ τὸ ὕδωρ ἀποτελοῦσι κολλητικὴν τινα λάσπην, ἀφ' ἧς μολὶς ἐμποροῦν ν' ἀπαλλαχθῶσιν ἐντίμως ἵπποι, ὄνοι, καὶ δρομάδες· οἱ Χριστιανοὶ ὁπωσοῦν προφυλάσσονται διὰ τῶν ὑποδημάτων, ἀλλ' οἱ Ἀράβες ἀφίνουν ὅπισω τὰς ἐμβάδας των.

Τὰ ἐπόμενα λαμβάνομεν ἐκ τοῦ ποιήματος Ὁ Κυδωνιάτης, τὸ ὁποῖον μέλλει νὰ ἐκδώσῃ ὁ Κύριος Ν. Σαλτέλης.

Τ' εἶν' ὁ ἄνθρωπος! Πλασμένος κατ' εἰκόνα τοῦ Ὑψίστου, Φεῦ! σπανίως προσηλόνει τὰς δυνάμεις τῆς ψυχῆς του

Εἰς τὸ μέγα τοῦτο σύμπαν, εἰς τοῦ Πλάστου τὴν μελέτην. Φιλοδοξίῳ συγκρούσεις, ματαιότητες, ἀπάται, Ὑποσκελισμοὶ καὶ μίση· ἰδοὺ ποῦ περιπλανᾶται Τὸ πλοῖαριον τοῦ βίου μὲ τὸν ἄνθρωπον ἐρέτην!

Δυστυχῇ! ἡ λεῖα αὕτη θάλασσα ὑφάλους ἔχει!

Εἰς κινδύνους υπερόγκους τὸ скаφιδίόν σου τρέχει!

Τὴν ὁδὸν τῆς ἀνομίας ἐκκλίνει, θὰ ναυαγήσῃς!

Τίς ἀκούει...; Ἐρημίτης εἰς τὴν κέλλην του κλεισμένος,

Ἡ σοφός τις εἰς βιβλίων ἔρευναν βεβυθισμένος,

Μελετᾷ τί ἐστὶ κόσμος, τί Δημιουργός, τί φύσις!

Εἰς σταχυοφόρον κάμπον οἱ σφοδροὶ ἀέρες πίπτουν, Καὶ τοὺς στάχτας μὲ βίαν ἕνα πρὸς τὸν ἄλλον ῥίπτουν.

Ἡ πολύμοχθος εἶν' αὕτη τῶν ἀνθρώπων κοινωνία!

Εἷς τὸν ἄλλον βαρυπλήττει, εἷς τὸν ἄλλον λοξοδoleπει·

Πλὴν ὁ θεριστὴς τὸ βῆμα ἀπὸ ἄλλην χώραν τρέπει,

Κ' εἰς τὸ δρέπανόν του πίπτει γενεῶν πλουσία λεῖα.

Στάχυν-ἄνθρωπε, ὑπῆρξας... δὲν ὑπάρχεις. Ἡ στιγμή σου

Ἰγνήν ἄγνωστα ἀφίνει εἰς τὰ χεῖλη τῆς ἀβύσσου,

Ὡς ὁ λάρος ὁ ξυρίζων τὸ θαλάσσιον πεδίον.

Πόσον ἐξήσας; Σ' ἀρπάξει μεσονυκτίος τις δαίμων...

Φορτωμένος ἁμαρτίας, στένων σύρσαι καὶ τρέμων

Ἐμπροσθεν τοῦ ἀδεκάστου Δικαστοῦ εἰς ἄλλον βίον. κ.λ.π.

Εἰς τὸν ἀπὸ τοῦ Βυζαντίου μέχρι τῶν Ψαρῶν διάπλουν τοῦ ἡρώδους μου, περιγράφων τὰ κλασσικὰ αὐτὰ μέρη, φθάνω εἰς τὸν Ἑλλησπόντον, καὶ λέγω.—

Εἴσοδε τοῦ Ἑλλησπόντου, πλήρη δόξης καὶ μαγείας!

Διεπρόθμευσας τὸ πάλαι τὰς δυνάμεις τῆς Ἀσίας,

Κ' ἤνοιξας τῶν ἀμετρήτων στρατευμάτων τῆς τὸ μνημα.

Τὰ συντρίμματα σπαρμένα θεωρήσας τῆς γεφύρας

Ὁ μονάρχης, ὡς τὰ ῥάκη τῆς σπισμένης του πορφύρας,

Ἐμαστίγωσεν ἀφρόνως τὸ ἐλεύθερόν σου κύμα.

Καὶ αἱ αὔραι σου θριάμβους τῶν Ἑλλήνων ψιθυρίζουν,

Κ' οἱ αἰγιατοὶ συμβάντα κολοσσαῖα παικνίζουν.

Ἦδη ἐπὶ τοῦ μακροῦ σου ἑλικοειδοῦς οὐραχίλου,

Ἀλιεύς, τὴν ἡσυχίαν τῶν ὑδάτων συντάραττον,

Καὶ τὸν γαλακτώδη κάμπον κατασκάπτων τῶν κυμάτων,

Ὅδῃ γαί τὴν μικρὰν τύχην τοῦ σαπροῦ του μονοξύλου.

Ἀντικρύζω τὴν Σμύρνην.—

Τῆς σειρήνος Σμύρνης πέραν διακρίνεται ἡ θέσις·  
Τοῦ λαμπροῦ ἀστερισμοῦ τῆς δὲν ἐκπαιλεῖται σέβας·  
Ἰερὸν τὸ χῶμα ἔχει, τὰ νερά καὶ τοὺς ἀέρας·  
Τὸ νομα δὲ γέρον Μέλῃς τοῦ Ὀμήρου ψιθυρίζει,  
Καὶ σκιά τις μὲ χλαμύδα κοκκινόχροον γυρίζει  
Ψάλλουσα τὴν Ἰλιάδα τὰς ἑαρινὰς ἐσπέρας.

#### ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΑ ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΥ ΙΝΔΟΥ.

ΦΥΛΗ τις αὐτοχθόνων Ἰνδῶν τῆς Ἀμερικῆς, πολέμουσά ποτε κατὰ τῶν Ἀγγλῶν, ἠχημαλώτισε στρατιώτην ἀπὸ τὰ ὀρεινὰ μέρη τῆς Σκωτίας, τὸν ὁποῖον, μέλοντα νὰ θυσιασθῇ, διέσωσεν ὁ ἀρχηγὸς αὐτῶν, υἱο-δετήσας. Ὁ Σκώτος συνώδευσε τὸν δετὸν αὐτοῦ πατέρα εἰς τὸ ἐνδότερον, ἔμαθε τὴν ἐγγῶριον γλῶσσαν, συνεμορφώθη μὲ τὰ ἥθη, καὶ κατέστη ἔμπειρος εἰς τὴν χρῆσιν τῶν Ἰνδικῶν ὀπλῶν. Μετὰ καιρὸν, ἡ αὐτὴ φυλὴ ἐξεκίνησε πρὸς συνάντησιν τοῦ Γαλλικοῦ στρατοῦ, μεθ' οὗ τότε συνεμάχοντο κατὰ τῶν Ἀγγλῶν. Ἦτο δ' ἀνάγκη νὰ περάσωσι τὴν νύκτα πλησίον τοῦ Ἀγγλικοῦ στρατοπέδου. Πολλὰ ἑνωρὶς τὸ πρωῒ, (ἦτο δὲ ἀνοιξίς), ὁ γηραιὸς ἀρχηγὸς ἐξύπνισε τὸν νεανίαν Σκῶτον· συμπαρέλαβεν αὐτὸν εἰς ὕψος τι, καὶ τὸν ἔδειξε τὰς σκηνὰς τῶν συμπατριωτῶν του. Ὁ γέρον ἐφαίνετο ὑπερβολῇ τεταραγμένος, καὶ δάκρυα ἔσταζον ταχέως ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμοῦς του. Μετὰ τινα παύσιν, “Ἐχασα,” εἶπε, “τὸν μονογενῆ μου υἱὸν εἰς μάχην τινὰ μὲ τοὺς ὁμογενεῖς σου· σὺ δὲ εἶσαι ὁ μονογενὴς ἄρα τοῦ πατρός σου, καὶ νομίζεις ὅτι ὁ πατήρ σου ζῇ ἀκόμη;” “Ναί, εἶμαι ὁ μονογενὴς τοῦ πατρός μου,” ἀπάντησεν ὁ νέος, “καὶ ἐλπίζω ὅτι ὁ πατήρ μου ζῇ ἀκόμη.” Ἰσταντο δ' ἐγγὺς ὥραιās ἀνδισμένης πασχαλίας. Ἡ θεωρία ἦτο θελκτικὴ καὶ μεγαλοπρεπής· ὡς κορωνὶς δὲ ὅλων τῶν θελγῆτρων αὐτῆς ἀνέτελλεν ὁ ἥλιος κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην. Ὁ γέρον Ἰνδὸς, σταθερῶς ἐνατενίσας εἰς τὸν αἰχμάλωτον Βρετανόν, “Ἄς ἀγάλλεται ἡ καρδιά σου,” ἐξεφώνησεν, “εἰς τὴν καλλονὴν τοῦ προκειμένου θεάματος! δι' ἐμὲ εἶναι ὡς ἡ ἡρμία· ἀλλὰ σὺ ἀπὸ τοῦ νῦν εἶσαι ἐλεύθερος· ἐπίστρεψε εἰς τοὺς ὁμογενεῖς σου, ἐπισκέψου πάλιν τὸν πατέρα σου, διὰ νὰ χαίρῃ πάλιν ὅταν βλέπῃ τὸν ἥλιον ἀνατέλλοντα τὸ πρωῒ, καὶ τὰ δένδρα ἀνθοῦντα τὴν ἀνοιξίαν.”

Τὸ ὄμμα πρῶτον θεωρεῖ, ὁ νοῦς δεύτερον κρίνει,  
Ἡ γλῶσσα τρίτον ὁμιλεῖ ὅσα ὁ νοῦς προτείνει.

Ἡ χάρις ἀπὸ μισητὴν χαριζομένη χεῖρα,  
Δυσφορωτάτης ὑβρεως λαμβάνει χαρακτῆρα.

Τὸ παρελθὸν ἠπάτησε, τὸ ἐνεστὸς πειράζει,  
Τοῦ μέλλοντος τὸ ἄδελον ὅλους κατατρομάζει.

Ἡ θείῃς ἡ ἐθνικῇ, νόμῳ ἐκφραζομένη,  
Ἐπέχει τόπον τῆς ἐνὸς θελήσεως ἐν γένει.

#### ΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΗΣ ΣΟΦΙΑΣ ΤΟΥ ΣΟΛΟΜΩΝΤΟΣ.

**ΟΛΙΓΟΙ** ἄνθρωποι ἀπὸ κτίσεως κόσμου ὑπῆρξαν σοφώτεροι τοῦ Σολομώντος. Ἐχων ἐκ παιδικῆς ἡλικίας πᾶν μέσον καὶ πᾶσαν εὐκολίαν, καὶ τὴν μεγίστην καταβάλλον ἐπιμέλειαν πρὸς ἀπόκτησιν γνώσεων, κατέστη ἐπὶ τέλους ὁ σοφώτατος εἰς τὸν αἰῶνα, καθ' ὃν ἔζη. Ὡν δὲ συγχρόνως καὶ πλουσιώτατος, ἡδύνατο νὰ ἐκπληροῖ πᾶσαν ἐπιθυμίαν αὐτοῦ, εἴτε σαρκικὴν, εἴτε πνευματικὴν· καὶ τῶνόντι, ὡς μᾶς βεβαιώνει ἐν τῷ βιβλίῳ αὐτοῦ, Ὁ Ἐκκλησιαστής, οὐδὲν ἔχαινε τὰς ὁρέξεις του.

Ἀλλ' ἀφοῦ κατὰ κόρον ἐγευθῇ πᾶσαν ἡδονὴν, ἡσθάνθη ὅτι τὰ πάντα ἦσαν ματαιότης καὶ θλίψις πνεύματος. Εἶχε συγγράψει πολλὰ βιβλία, καὶ πιθανόν ὅτι εἶχεν ἀναγνώσει πολλὰ περισσότερα· ἀλλὰ καὶ τὸ συγγράφειν βιβλία εὐρῆκεν ἀτελεῦττον, καὶ τὴν ἀδιάλειπτον μελέτην ἐπίπονον εἰς τὴν σάρκα. Δὲν περιεφρόνει ὅμως διὰ τοῦτο τὰ βιβλία καὶ τὴν μάθησιν· ἐξ ἐναντίας, ἐτίμα καὶ συνέστα αὐτὰ, γνωρίζων ὑπὲρ πάντα ἄλλον πόσον εἶναι χρήσιμα τὰ λόγια τῶν σοφῶν, καὶ εἰς τὸ διεγείρειν τοὺς ὀκνηροὺς, καὶ εἰς τὸ ἐνθαρρύνειν τοὺς ἐπιμελεῖς.

Τὸ βιβλίον τοῦ Ἐκκλησιαστοῦ συνέγραψε προθετικῶς ἡδὴ τὴν ἡλικίαν, ὁπότε, ὡς ἐκ περιωπῆς, ἀταράχως ἀνευθεῖρε ὅλον τὸν δρόμον τῆς ζωῆς του, καὶ κατέγραψε τὰ μαθήματα ὅσα πείρα πολυχρόνιος τὸν εἶχε διδάξει. Τὸ συμπέρασμα δὲ τοῦ βιβλίου εἶναι τοιοῦτον, ὁποῖον φυσικὰ ἠθέλομεν περιμένειν ἀπὸ τὸν κάλαμον σοφοῦ γέροντος, καὶ ὡς πολλοῦ λόγου ἄξιον συμβουλευόμεν τοὺς νεωτέρους τῶν ἀναγνωστῶν μας νὰ ἐναποταχίσωσιν αὐτὸ εἰς τὴν μνήμην. «Ἄς ἀκούσωμεν», λέγει, «τὸ τέλος τῆς ὅλης ὑποθέσεως· Φοβοῦ τὸν Θεόν, καὶ φυλάττε τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, ἐπειδὴ τοῦτο εἶναι τὸ πᾶν τοῦ ἀνθρώπου· διότι ὁ Θεὸς θέλει φέρειν εἰς κρίσιν πᾶν ἔργον, καὶ ἀκόμη πᾶν κρυπτόν πρᾶγμα, εἴτε ἀγαθόν, εἴτε πονηρόν.» Τὸ ἐμβριθὲς τοῦτο ῥητὸν περιέχει πλειοτέραν ἀληθινὴν σοφίαν παρ' ὅλα τὰ ἀποφθέγματα τῶν ἑπτὰ σοφῶν τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ συναίσθησις ὅτι αὐτὸς ἦτο πολυμαθέστερος τῶν συγχρόνων του ἡδύνατο νὰ τὸν παρηγορήσῃ εἰς τὰς τελευταίας στιγμὰς τῆς ζωῆς; Ἐκ πείρας εἶχε μάθει πόσον ὀλίγην αἰτίαν ἔχει ὁ πλούσιος νὰ χαίρεται εἰς τὰ πλοῦτή του, ὁ δυνατὸς εἰς τὴν δύναμιν, καὶ ὁ σοφὸς εἰς τὴν σοφίαν. Τὰ πλοῦτή καὶ τὸ κράτος του δὲν ἴσχυσαν νὰ προφυλάξωσιν αὐτὸν ἀπὸ νόσον καὶ γηρατείας, οὔτε ἡ μάθησις καὶ ἡ σοφία του ἀπὸ τὴν εἰδωλολατρείαν καὶ πλῆθος ἄλλων ἀνομιῶν. Ὅθεν ἡσθάνθη καὶ διεκήρυξεν ὅτι τὸ οὐσιωδέστατον καὶ ἀναγκαϊότατον εἶναι ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ τήρησις τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ.

Τοῦτο λοιπὸν καὶ πᾶς διδάσκαλος ἂς καταγίνεται νὰ ἐντυπώσῃ εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ· διότι ὁ μὴ φοβούμενος τὸν Θεόν, καὶ μὴ φυλάττων τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, δὲν ἐμπορεῖ νὰ ὀνομασθῇ καλῶς ἀνατετραμμένος· ἡ καλὴ ἀνατροφή ὅχι μόνον ἐνισχύει τὸν ἄνθρωπον νὰ ἐκπληροῖ ὅλα τὰ ἐκ τοῦ καθήκοντος ἐν τῇ παρόντι βίῳ, ἀλλὰ καὶ προετοιμάζει αὐτὸν εἰς ἀτελεῦττον, εὐδαίμονα, καὶ ἀγίαν ζωὴν ἐν τῷ μέλλοντι.

Τί δύναται νὰ ἐπιβάλῃ σωτηριωδέστερον χαλινὸν εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὅταν ὁ πειρασμὸς ὠθῇ αὐτὸν εἰς ἁμαρτίαν, παρ' ὃ φόβος τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡ ἐνθύμησις ὅτι ταχέως θέλει φέρειν εἰς κρίσιν ὅλας τὰς πράξεις τῆς ζωῆς του καὶ ὅλα τὰ μυστικά τῆς καρδίας του;

Ὅστις μὲ τοὺς συγγενεῖς του δυσαρέστως πάντα ζῇ,  
Πῶς εἰρηνικῶς νὰ ζήσῃ μὲ τοὺς φίλους του μαζῇ;